

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถ้าพิจารณาถึงสภาพสังคมในปัจจุบัน เราจะพบว่าได้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิชาการ และเทคโนโลยีต่าง ๆ อยู่เกือบตลอดเวลา ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัว เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสะดวกราบรื่น การปรับตัวอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ การปรับการศึกษา ผู้รับผิดชอบในการวางแผน การศึกษา ได้ พยายามจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ โดยกำหนดไว้ในแผน พัฒนาการศึกษาระดับชาติฉบับต่าง ๆ เช่น ในนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พุทธศักราช 2530-2534) ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อชีวิต และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ไว้ว่า (1) เร่งรัดการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการทางการศึกษาในการพัฒนาบุคคล และให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาชนบทของประเทศ

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พุทธศักราช 2535-2539) ได้กำหนด มาตรการเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ตอนหนึ่งว่า

...การปรับปรุงหลักสูตร และวิธีการเรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามรูปแบบและวิธีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนความแตกต่างระหว่างบุคคล และให้สนองความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด โดยให้มีโครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชาใหญ่ คือ กลุ่มสมรรถภาพพื้นฐาน กลุ่ม วิชาการและกลุ่มประสบการณ์อาชีพ โดยกลุ่มสมรรถภาพพื้นฐานนั้น ต้องจัดให้เด็กทุกคนได้เรียน และได้รับประสบการณ์จากการเรียนอย่างเดียวกัน ส่วนกลุ่มวิชาการและกลุ่มประสบการณ์อาชีพนั้น จัดให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ ในสัดส่วนมาก หรือน้อย แตกต่างกันไประหว่างเด็กที่เรียนในเมืองกับชนบท (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2534)

เป็นที่น่าสังเกตว่า แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 ได้มีความพยายามอย่างต่อเนืองที่จะจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม เศรษฐกิจ และตัวผู้เรียน สิ่งที่จะทำให้เกิดบรรลุจุดหมายนี้ได้ คือการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร ในหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ก็ได้สนองจุดหมายนั้น ๆ โดยได้ให้ความสำคัญต่อวิชาเลือกเสรีไว้อย่างมาก ทั้งนี้เพราะวิชาเลือกเสรีจะเป็นรายวิชาที่จะเปิดสอนตามความต้องการของผู้เรียน โดยจะสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้วย เพราะผู้เรียนจะเรียนด้วยความสนใจ ใฝ่รู้ ซึ่งจะประกอบประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน และจะเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อ ซึ่งจะนำมาพัฒนาท้องถิ่นของตนได้ในกาลต่อไป โดยเฉพาะในการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเป็นระยะที่นักเรียนเริ่มสำรวจตนเองและอาชีพเพิ่มขึ้น เริ่มมีความรับผิดชอบในการวางแผนการเรียนสำหรับอนาคตของตน และการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะเป็นระยะสำคัญของการพัฒนาทักษะในการทำงาน และพัฒนาความสนใจในอาชีพที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น อันจะเป็นการนำไปสู่การเลือกศึกษาต่อ หรือเลือกประกอบอาชีพ (วัชร ทรัพย์มี, 2523)

เมื่อศึกษาในหลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 จะพบว่าในหลักการนั้น ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดวิชาเลือกเสรี โดยที่รายวิชาเลือกเสรีนั้น จะเป็นการเลือกต่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ เช่นในหลักการ ข้อ (1) ที่ว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ในจุดหมายข้อ (1) ให้ความรู้ และทักษะในวิชาสามัญ และทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ, ข้อ (6) ให้มีทัศนคติที่ต่อสังคมชาติทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงาน และมีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด และความสนใจของตนเอง ในส่วนของโครงสร้าง ได้กำหนดให้มีถึง 33 หน่วยการเรียน จากจำนวนทั้งหมด 90 หน่วยการเรียน และในแนวความเป็นการศึกษาข้อ(1) คือจัดให้ผู้เรียนได้เลือกอย่างหลากหลาย เพื่อสำรวจความถนัด และความสนใจ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2534)

ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในหลักการ จะพบว่า ข้อ(1) เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้ และทักษะ เฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม, ข้อ(2) เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น หรือการศึกษาต่อ ในจุดหมายข้อ(1) ให้ความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน ข้อ(7) มีเจตคติ

ที่ติดต่ออาชีพและเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ในส่วนของโครงสร้าง จะกำหนดให้เรียนถึง 45 หน่วยการเรียนรู้ จากจำนวนทั้งหมด 75 หน่วยการเรียนรู้ และในแนวดำเนินการข้อ(1) จัดให้ผู้เรียนเลือกเรียนอย่างกว้างขวางตามความถนัดและความสนใจ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2534)

เมื่อศึกษาถึงความมุ่งหวังในการปรับปรุงหลักสูตร ก็พบว่า หลักสูตรฉบับปรับปรุง 2533 เป็นการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ จัดการศึกษาให้สนองความต้องการ และส่งเสริมความถนัด ความสามารถของนักเรียนแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งส่งเสริมให้ได้พัฒนาความสามารถนั้นถึงขีดสุด และความเป็นเลิศ นักเรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม แม้อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ก็มีความต้องการ มีสภาพแตกต่างกัน บางคนต้องการศึกษาต่อไปในทางมหาวิทยาลัย บางคนต้องการศึกษาทางวิทยาลัยอาชีวศึกษา บางคนต้องการเรียนทางดนตรี ทางกีฬา บางคนต้องการศึกษาต่อในระบบโรงเรียน แต่ต้องการออกไปประกอบอาชีพช่วย บิดา มารดา ผู้ปกครอง หน่วยงานเดียวกัน นักเรียนบางคนมีความสามารถพิเศษในทาง วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ บางคนมีความเก่งทางกีฬา บางคนเก่งทางศิลปะ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นความแตกต่างกันทางความต้องการ ทางความสามารถพิเศษ เราจะจัดการศึกษาอย่างไร ให้สนองต่อความต้องการ และส่งเสริมความสามารถพิเศษของนักเรียนจนถึงขีดสูงสุดของเขา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนำความสามารถเหล่านี้ไปพัฒนาชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และชาติบ้านเมือง (พะยอม แก้วกาเนิด, 2534)

หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ได้ประกาศใช้พร้อมกันทั่วประเทศทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคในทุกเขตการศึกษา ในปีพุทธศักราช 2534 เริ่มใช้ที่ละระดับ โดยเริ่มในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สำหรับในเขตการศึกษา 1 ซึ่งประกอบด้วย 5 จังหวัดด้วยกัน คือ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ในเขต 5 จังหวัดนี้ถือเป็นเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร รัฐบาลได้กำหนดแนวทางการพัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑลไว้เป็นแผนเดียวกัน โดยกำหนดพื้นที่ออกเป็น 4 บริเวณ คือ

1. พื้นที่ศูนย์กลางธุรกิจชั้นนำ ประกอบด้วย 12 เขต ซึ่งเป็นศูนย์กลางธุรกิจด้านบริการ การบริหารราชการ พื้นที่ทั้งหมดจะอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. พื้นที่ชานเมืองที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว เขตนี้จะมีบางส่วนของกรุงเทพมหานคร และบางส่วนของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้แก่ อำเภอเมือง ปากเกร็ด และบางกรวย ในเขตนี้ส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนสมบูรณ์ในตัวเอง เป็นทั้งที่อยู่อาศัย แหล่งการค้า ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม และกิจกรรมทางการเกษตร
3. พื้นที่ย่านอุตสาหกรรม ได้แก่ บริเวณอำเภอเมืองสมุทรปราการ พระประแดง บางพลี ของจังหวัดสมุทรปราการ, อำเภอเมืองปทุมธานี คลองหลวง ธัญบุรี ของจังหวัดปทุมธานี อำเภอเมืองสมุทรสาคร กระทุ่มแบน ของจังหวัดสมุทรสาคร, และอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม บริเวณนี้จะมีโรงงานอุตสาหกรรมขยายตัวเข้าไปมากขึ้น และจะเป็นบริเวณที่อัตราการเพิ่มเฉลี่ยของประชากรจะสูงขึ้น คือ ประมาณร้อยละ 4.0 ต่อปี
4. พื้นที่กรุงเทพมหานครที่เหลือ และเขตปริมณฑลรอบนอก เป็นเขตที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง และเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญมีพื้นที่ถึง 6,352 ตารางกิโลเมตร มีความหนาแน่นของประชากรค่อนข้างต่ำ คือ ประมาณ 1.4 ล้านคน เฉลี่ย 200 คนต่อ ตารางกิโลเมตร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2534)

จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้เขตปริมณฑล 5 จังหวัดที่รายรอบกรุงเทพมหานคร มีสภาพเศรษฐกิจ และสังคม แบบผสมผสานที่เห็นได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ส่วนที่เป็นสังคมเมือง จะมีโรงงานอุตสาหกรรม ย่านการค้า หมู่บ้านจัดสรร เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก วิถีชีวิตของประชากรจะมีความเร่งรีบ ความเป็นอยู่สะดวกสบาย มีเครื่องอำนวยความสะดวก บางพวกก็ต้องเดินทางเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร หรือประชากรที่อาศัยในกรุงเทพมหานครก็ต้องเดินทางไปทำงานในย่านอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑล

สำหรับส่วนที่เป็นสังคมชนบท จะเป็นบริเวณเขตเกษตรกรรม ทั้งที่จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรปราการ และนครปฐม วิถีชีวิตของประชากรที่อาศัยในเขตนี้จะเป็นแบบสังคมชนบท ผู้คนจะใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย รักษาประเพณีดั้งเดิมไว้อย่างเคร่งครัด

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการที่จะกำหนดค่าให้เขตบริมเขตเป็นส่วนขยายของ กรุงเทพมหานครมุ่งเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมเท่านั้น แม้กระทั่งการจัดการศึกษา รัฐบาลก็ได้ขยายสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (A.I.T) สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติ และวิทยาลัยรังสิต ดังนั้นเขตบริมเขต 5 จังหวัด จึงมิได้มีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมเท่านั้น ยังมีความแตกต่างทางการศึกษาด้วย กล่าวคือ นักเรียนที่อยู่ในเขตการศึกษา 1 จะมีความสนใจหลากหลายตามสภาพแวดล้อม หากสนใจจะประกอบอาชีพ ก็มีโรงงานอุตสาหกรรม หรือพื้นที่เกษตรกรรมสนับสนุน หรือรองรับความสนใจนั้น หากสนใจจะศึกษาต่อ สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาก็ขยายตัวเข้ามาแล้ว หรือถ้าจะเข้ามาศึกษาในกรุงเทพมหานคร ก็กระทำได้ เพราะการคมนาคมสะดวก หรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ นักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีองค์ประกอบที่ได้เปรียบเขตการศึกษาอื่น ๆ เพราะอยู่ใกล้ศูนย์กลาง คือ กรุงเทพมหานคร, ยังมีสภาพเกษตรกรรม, และมีย่านอุตสาหกรรมในบางส่วน ดังนั้น สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาระดับกลางที่จะส่งผ่านผู้เรียนเข้าสู่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือส่งผ่านไปยังตลาดแรงงาน จึงควรที่จะให้ความสำคัญด้วยการจัดวิชาเลือก เสริ้มให้หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน และควรถือเป็นหน้าที่ที่จะจัดบุคลากร อุปกรณ์ สถานที่ และอื่น ๆ เพื่อเปิดวิชาเลือกให้นักเรียนได้เลือก เรียนอย่างกว้างขวาง (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2532)

จากปัจจัยหลายประการของ เขตการศึกษา 1 ประกอบกับหลักสูตรได้ให้ความสำคัญต่อวิชาเลือก เสริ้ม และได้ประกาศใช้ทั่วประเทศ ในปีพุทธศักราช 2534 เป็นปีแรก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา โดยการวิเคราะห์ทำการจัดวิชาเลือก เสริ้ม ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในเขตการศึกษา 1 นั้น ได้จัดตัวอย่างสอดคล้องกับหลักการ, จุดหมายของหลักสูตร และความต้องการของผู้เรียน หรือไม่ หรือมีปัญหา หรืออุปสรรคประการใดบ้าง และคาดว่าผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดวิชาเลือก เสริ้มในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งในกรุงเทพมหานคร และเขตการศึกษาอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการจ้ควิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในการจ้ควิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การวิเคราะห์การจ้ควิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่เปิดสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ในเขตการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2534 จำนวน 62 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ
 - 1.1 ผู้บริหาร
 - 1.2 หัวหน้าฝ่ายแนะแนว
 - 1.3 ครูผู้สอนวิชาเลือกเสรี 5 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาภาษา, กลุ่มวิชาสังคมศึกษา, กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ,กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์, กลุ่มวิชาอาชีพ หรือกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับการจ้ควิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1 ในประเด็นต่างๆ คือ
 - 2.1 ประเภทของวิชาเลือกเสรีที่โรงเรียนเปิดสอนในแต่ละกลุ่มวิชา
 - 2.2 การเตรียมการจ้ควิชาเลือกเสรี ประกอบด้วย
 - 2.2.1 การกำหนดนโยบายการจ้ควิชาเลือกเสรี
 - 2.2.2 การวางแผนการจ้ควิชาเลือกเสรี
 - 2.2.3 การจัดกลุ่มการเรียน

- 2.2.4 การจัดเตรียมบุคลากร
- 2.2.5 การจัดเตรียมหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร
- 2.2.6 การจัดเตรียมสื่อการสอน
- 2.2.7 การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอน
- 2.2.8 การจัดเตรียมบริการแนะแนว
- 2.2.9 การจัดเตรียมการวัดผล ประเมินผลการจัดวิชาเลือกเสรี
- 2.3 การดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี ประกอบด้วย
 - 2.3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.3.2 การใช้สื่อการสอน
 - 2.3.3 การใช้สถานที่ที่ใช้สอน
 - 2.3.4 การวัดผล และประเมินผล
 - 2.3.5 การจัดบริการแนะแนว
 - 2.3.6 การนิเทศ และติดตามผล
- 2.4 การติดตามการประเมินผลการจัดวิชาเลือกเสรี ประกอบด้วย
 - 2.4.1 การเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี
 - 2.4.2 การดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี
- 2.5 ปัญหาการจัดวิชาเลือกเสรี ประกอบด้วย
 - 2.5.1 ปัญหาในการเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี
 - 2.5.2 ปัญหาในการดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี
 - 2.5.3 ปัญหาในการติดตามผลประเมินผลการจัดวิชาเลือกเสรี

คำนิยามที่เข้าในการวิจัย

การจัดวิชาเลือกเสรี หมายถึง การดำเนินงานจัดรายวิชาตามโครงการของหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 ที่กำหนดให้นักเรียนเลือกรายวิชาที่ทรงเรียน กำหนดไว้ให้เหมาะสมกับความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และแผนความต้องการศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพของนักเรียน ซึ่งนักเรียนต้องเลือกเรียนไม่น้อยกว่า 33 หน่วยการเรียนรู้ ในระบบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 45 หน่วยการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิชาเลือกเสรี หมายถึง รายวิชาที่กำหนดอยู่ในโครงสร้างวิชาเลือกเสรี
 ในหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 ซึ่ง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจ
 หรือความถนัด ตามความต้องการของแต่ละคน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ เฉพาะด้าน
 ของผู้เรียนโดยอาจเลือก เรียนจากรายวิชาที่กรมวิชาการจัดทำ หรือรายวิชาที่ท้องถิ่น
 จัดทำประกอบด้วย 5 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาภาษา, กลุ่มวิชาสังคมศึกษา, กลุ่มวิชาพัฒนา
 บุคลิกภาพ, กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์, กลุ่มวิชาอาชีพ หรือกลุ่มวิชาการงานและ
 อาชีพ

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาจารย์ใหญ่
 ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ

ครูแนะแนว คือ หัวหน้าฝ่ายแนะแนวผู้ทำหน้าที่จัดบริการแนะแนวในโรงเรียน

ครูผู้สอน คือ ครูผู้สอนวิชาเลือกเสรี ใน 5 กลุ่มวิชา ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1
 และมัธยมศึกษาปีที่ 4

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูผู้สอน และผู้รับผิดชอบในการวางแผน
 การศึกษา ได้พัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินงานจัดวิชาเลือกเสรี มีประสิทธิภาพ
 บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
 สามัญศึกษา ที่เปิดสอนทั้งระดับมัธยมต้น และมัธยมปลาย ในเขตการศึกษา 1 ปีการศึกษา
 2534 จำนวน 62 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ

1.1 ผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย

ก) ผู้อำนวยการ หรืออาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ จำนวน 62 คน

ข) ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยครูใหญ่
ฝ่ายวิชาการ จำนวน 62 คน

1.2 หัวหน้าฝ่ายแนะแนว จำนวน 62 คน

1.3 ครูผู้สอนวิชาเลือกเสรี 5 กลุ่มวิชา ละ 1 คน จำนวน 310 คน
รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูล จำนวน 496 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด ซึ่งแยกออกเป็น 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ซึ่งมีข้อความ 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ประเภทของวิชาเลือกเสรีที่โรงเรียนเปิดสอนในแต่ละกลุ่มวิชา, การเตรียมการ, การดำเนินการ และการติดตาม ประเมินผล การจัดวิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเตรียมการ การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล การจัดวิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับหัวหน้าฝ่ายแนะแนว ซึ่งมีข้อความ 3 ตอนเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม, สภาพการจัดและปัญหาที่เกิดจากการจัด

ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนวิชาเลือกเสรี ซึ่งมีข้อความ 3 ตอนเช่นเดียวกับฉบับที่ 2 และมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิดเช่นเดียวกัน

แบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ จะมีโครงสร้างเหมือนกัน แต่จะแตกต่างกันตามประเด็นรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับแต่ละตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูล ดังรายละเอียดที่แนบไว้ในภาคผนวก วิทยานิพนธ์ตอนของการดำเนินการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร และคู่มือหลักสูตร มัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 เอกสารอื่นๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดวิชาเลือกเสรี
- 3) กำหนดขอบเขตของแบบสอบถาม
- 4) ขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อแก้ไขปรับปรุง
- 5) สร้างแบบสอบถาม
- 6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

7) นำผลการตรวจแก้ไข และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปร่วมพิจารณาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามกับอาจารย์ที่ปรึกษาให้เป็นฉบับที่สมบูรณ์ จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

1) ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

2) ส่งแบบสอบถามไปสอบถามผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูแนะแนว วิทยทางไปรษณีย์ พร้อมหนังสือแนะนำบอกความสำคัญของแบบสอบถาม จุดมุ่งหมายของการวิจัย ความสำคัญของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ พร้อมซอง เป่าสุญญากาศมิดหน้าซอง เพื่อส่งคืนให้ผู้วิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดย ใช้ค่าร้อยละ

2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการวิชาเลือกเสรี วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ

3) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการวิชาเลือกเสรี วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ

การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยจัดลำดับขั้นตอนเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 บทดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนียามที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย

และการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจ้ควิชาเลือก เสรีตามหลักสูตร
มัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจ้ควิชาเลือก เสรีตาม
หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ
รายการอ้างอิง และภาคผนวก